

EL PERFIL PROFESSIONAL DEL TÈCNIC DE JOVENTUT. ANÀLISI DE LA REALITAT A LES COMARQUES GIRONINES¹

Pere Soler, Jordi Feu, Judit Fullana,
Maria Pallisera, Anna Planas i Josep Vila

1. LA POLÍTICA DE JOVENTUT I ELS TÈCNICS EN MATÈRIA DE JOVENTUT

El tècnic de joventut a Catalunya apareix, en primer lloc, en el si de les administracions públiques.² Els factors d'emergència d'aquesta figura professional queden molt marcats per tres moments de la nostra història recent:

a) *La recuperació de la democràcia.* Durant l'etapa franquista, més enllà de les fortes accions d'adoctrinament ideològic emmarcades bàsicament en els *campamentos juveniles*, dirigits pels funcionaris del Frente de Juventudes, i les estades en els *albergues*, organitzades per la Sección Femenina, no hi va haver cap més desplegament de polítiques de joventut. Si es pot considerar que hi havia tècnics professionals de joventut, aquests eren de manera exclusiva els petits nuclis constituïts pels sectors dirigits i funcionaritzats del Frente de Juventudes que actuaven des de les *delegaciones provinciales* o des del mateix

1. L'estudi que es presenta forma part d'una recerca realitzada per un grup de professors de la Universitat de Girona, durant el curs 1998-1999, i per fer-la es va comptar amb un ajut de la Universitat de Girona per a projectes de Recerca (convocatòria de 1997). Els membres de l'equip de recerca, coordinats per Pere Soler, són els que consten en aquest article.

2. Es podria estudiar també la perspectiva dels voluntaris, alguns d'ells amb un important nivell tècnic, que dediquen part del seu temps al treball amb organitzacions i moviments juvenils al marge de l'Administració: escoltisme, moviments d'esplai des de parròquies, etc. En aquest cas, i en el període dels darrers anys de franquisme i en la transició, no podem parlar de professionals que es dediquin laboralment a aquesta tasca.

Instituto de la Juventud, que es creà el 1961 a través de la Secretaría General del Movimiento.³

Amb la recuperació de la democràcia, al final de la dècada dels setanta i, d'una manera especial, l'any 1979 a partir de la constitució dels ajuntaments democràtics, assistim a un primer desplegament de polítiques locals de joventut. Tant la Constitució espanyola com l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableixen les bases legals i polítiques per desplegar i fer possible una autèntica política en matèria de joventut. Si abans del 1979 no hi havia ni regidories ni àrees de joventut, a partir d'aquesta data aquestes noves instàncies s'aniran estenent i els grans municipis comencen a incorporar els primers tècnics en joventut. Ara bé, hauran de passar encara alguns anys perquè municipis mitjans i alguns municipis petits incorporin aquest professional.

b) *La celebració de l'Any Internacional de la Joventut.* La celebració, el 1985, de l'Any Internacional de la Joventut, amb les recomanacions que en van fer les Nacions Unides i els actes que amb aquest motiu es van portar a terme a Catalunya, va significar un revulsiu especial per l'enfortiment de les estructures públiques en matèria juvenil i, d'alguna manera, també una nova empenta a la implantació de la figura del tècnic de joventut.

c) *El desplegament dels serveis d'informació juvenil.* En els primers anys de rodatge, després de la recuperació democràtica, les polítiques de joventut se centren molt en el camp del lleure i la participació juvenil. Així, ens trobem amb un conjunt d'activitats que giren a l'entorn d'aquest eix: desplegament d'activitats de vacances d'hivern i estiu, suport a l'associacionisme juvenil d'educació en el lleure, formació de monitors i directores de lleure infantil i juvenil, construcció d'equipaments juvenils, reconeixement institucional dels canals participatius de què s'havien dotat les entitats juvenils —taules de joves, consells de la joventut, etc. A les comarques de Girona, però, aquesta primera intervenció es troba molt localitzada només en alguns ajuntaments grans —Girona, Olot i Figueres.

Arran de la reflexió que va suposar la celebració, el 1985, de l'Any Internacional de la Joventut, es marca un punt d'inflexió en les accions adreçades als joves des d'una nova perspectiva global, interdepartamental i integral. Es tracta ara d'atendre no només el camp del lleure i la participació, sinó també la totalitat d'àmbits que afecten la vida dels joves: la sanitat, el treball, la cultura, la formació, la justícia, el medi ambient, etc., i fer-ho des d'una òptica global i d'im-

3. Decret 223/1961, del 16 de novembre, de la Secretaría General del Movimiento. BOE núm. 277, del 20 de novembre.

plicació de les diferents àrees o departaments que hi intervenen, així com dels mateixos joves i la societat civil. Representa una aposta altament complexa i que requereix uns tècnics molt preparats. Aquesta innovació va situar els polítics i els professionals tècnics en joventut com un dels sectors més dinàmics i innovadors de l'Administració, fins al punt que la metodologia de les polítiques integrals va ser traslladada al tractament d'altres col·lectius socials.

El primer exemple clar a Catalunya des d'aquest nou paradigma el trobem en el Projecte Jove de l'Ajuntament de Barcelona, presentat l'any 1985 i inspirat, pel que fa a metodologia, en les experiències de diverses ciutats italianes com Torí, Forlì i Bolonya. Aquest projecte significa l'origen de les polítiques integrals de joventut a Catalunya. Alguns municipis grans i també la Generalitat de Catalunya s'afegiren progressivament a aquesta nova tendència.

A l'àrea de Girona, aquesta nova perspectiva pràcticament no tingué incidència. Per trobar els primers exemples de polítiques integrals dissenyades des d'una administració local ens hem de situar en els darrers anys de la dècada dels noranta. En canvi, s'implantà amb un èxit notable un aspecte d'aquestes polítiques integrals: els serveis d'informació juvenils. Aquests, des de la seva creació i regulació l'any 1987, han estat treballant des d'una perspectiva integral per posar a l'abast dels joves tota aquella informació que els és necessària a l'hora d'afrontar els seus reptes individuals i col·lectius, en tots els àmbits. D'aquesta manera, molts municipis van apostar per oferir aquest servei als joves, amb la consegüent incorporació de tècnics com a responsables d'aquests centres d'informació. Aquest procés va viure el seu moment culminant durant el bienni 1993-1995, coincidint amb un objectiu del primer Pla Interdepartamental de Joventut 1993-1995 de la Generalitat de Catalunya, en la línia d'estendre els punts d'informació juvenil arreu de la geografia de Catalunya. Pel que fa a les comarques gironines, va ser amb el desplegament de punts d'informació juvenil de titularitat municipal que s'incorporaren més tècnics a aquesta àrea.

Si bé, tal com hem presentat, la figura del tècnic de joventut aparegué en primer lloc en el si de les administracions públiques, no passaren gaires anys fins a l'aparició d'empreses de serveis i associacions que intervenen en la temàtica juvenil i que, per tant, disposen de tècnics de joventut. En l'origen d'aquestes iniciatives, cal destacar tres aspectes que hi tenen un paper de catalitzadors:

a) La formació i l'experiència que bona part dels dirigents d'associacions juvenils van anar adquirint en el disseny i l'execució de programes de lleure, van comportar que, una vegada acabada la seva etapa associativa, s'organitzessin sota diverses formes jurídiques i oferissin els seus serveis a les administracions com a gestors de programes públics.

b) La necessitat i la conveniència de les administracions de contractar temporalment agents externs que executessin uns serveis determinats, sense haver d'incrementar la dotació de recursos humans.

c) El fort creixement que experimentaren algunes instal·lacions juvenils, sobretot cases de colònies, des d'iniciatives d'inversió privada que requerien els serveis d'especialistes per dissenyar i executar l'oferta d'activitats ludicoeducatives que els usuaris, bàsicament escoles, reclamaven.

Així, en un primer moment, aquestes entitats van gestionar activitats de vacances promogudes des de les administracions —colònies, campaments, rutes, casals, etc.— i, alhora, van començar a fer-se càrrec de l'execució de programes pedagògics contractats per propietaris de cases de colònies. Més endavant, en aquests darrers anys, amb l'obertura de continguts i agents d'intervenció que comporten l'opció per desenvolupar polítiques integrals de joventut, s'han assumit nous àmbits d'actuació: la gestió de casals de joves, la dinamització de punts d'informació juvenil, el disseny i la implementació de campanyes de prevenció i sensibilització sobre temàtiques específiques, etc. En aquests moments, les administracions públiques constaten una demanda cada vegada més important d'entitats especialitzades en la prestació d'aquest tipus de serveis. Tot fa pensar que ens trobem davant d'un nou jaciment d'ocupació encara incipient.

A les comarques de Girona, hi trobem un nombre prou significatiu d'aquests tipus d'entitats, sovint, atesa la intermitència de la seva acció i també amb la intenció d'estalviar-se impostos, sota la forma jurídica d'associació. Però, també trobem empreses constituïdes com a tals que, de manera incipient però continuada, van creixent en nombre de treballadors i de serveis que ofereixen.

2. LA REALITAT ACTUAL DELS TÈCNICS DE JOVENTUT

Actualment, es constata encara una certa desorientació sobre el paper que han de fer les administracions públiques en matèria de joventut i una manca de models i referents teòrics que puguin orientar l'elaboració i la planificació de les accions que cal emprendre. Precisament per tal d'atendre aquesta necessitat, l'any 2000, el Consell Executiu de la Generalitat aprovà el Pla Nacional de Joventut «Joves 2010», impulsat per la Secretaria General de Joventut amb el consens del Consell Nacional de la Joventut i totes les forces polítiques al Parlament de Catalunya. L'objectiu d'aquest pla és fomentar, de manera important i extensiva a tot el territori, l'elaboració i l'execució de polítiques integrals de jo-

ventut en totes les administracions que actuen en matèria de joventut. En aquest context, descrit es poden descobrir alguns paràmetres que ens han d'ajudar a definir el model d'actuació:

a) El procés de compactació que diferents administracions han realitzat al voltant de tots els serveis definits com a «personals». La unitat de tracte administratiu i polític d'aquestes àrees pot ajudar a fer un tractament global als joves.

b) El descens del factor demogràfic. Cada dia és més evident que, d'aquí a pocs anys, el nombre de joves serà significativament menor (Módenas i López, 2000); encara que aquesta tendència es pot veure compensada per l'allargament dels diferents itineraris que aquesta població realitza per entrar al món adult.

c) La progressiva identificació de la joventut com una etapa amb característiques pròpies i no només com una etapa de transició. Una etapa d'uns quinze anys de durada i amb valor afirmatiu en ella mateixa fins al punt que, pel que fa a polítiques de joventut, ja s'ha parlat d'una nova orientació a partir del que s'ha definit com a *polítiques afirmatives*.

d) La creació de l'Observatori Català de la Joventut, com un ens impulsor d'estudis, publicacions i recerques en matèria de joventut en l'àmbit català.

e) El procés generat a partir del Pla Nacional de Joventut i dels Fòrums Joves 2010, com a espais de participació dels joves i la societat catalana. Encara que aquest pla pugui tenir un component d'imatge, s'ha de reconèixer que fins ara no s'havia fet mai un esforç semblant per ordenar i planificar a llarg termini en matèria de joventut. Es tracta d'una eina que pot ajudar a generar iniciatives en alguns nivells de l'Administració comarcal i local.

f) Les noves directrius i recomanacions que provenen de la Unió Europea. En aquest sentit, val la pena citar dos documents importants d'elaboració recent. En primer lloc, l'estudi realitzat per l'Institut IARD de Milà (2001), resultat de la col·laboració de quinze instituts de recerca de la Unió Europea més Noruega, Islàndia i Liechtenstein, amb la finalitat d'estudiar les condicions dels joves en aquests divuit estats, les polítiques de joventut que es desenvolupen i la formació que els tècnics en joventut tenen en aquests estats. El segon estudi de referència pot ser l'anomenat *Llibre Blanc de les Polítiques de Joventut*, que ha elaborat la Unió Europea a partir d'una consulta portada a terme des del maig de l'any 2000 fins al març del 2001. Aquest estudi va tenir com a destinataris joves de tots els orígens, organitzacions juvenils, la comunitat científica i els responsables polítics i les seves administracions. El document recull els resultats d'aquesta consulta i en presenta les propostes en cinc grans apartats: la participació;

l'educació; l'ocupació, la formació professional i la integració; el benestar, l'autonomia personal i la cultura; i, finalment, els valors europeus, la mobilitat i les relacions amb la resta del món.

Constatem que l'evolució de les polítiques de joventut a Catalunya no ha estat lineal; coexisteixen situacions molt diferents pel que fa a plantejaments, objectius i recursos. La majoria d'ajuntaments de Catalunya (57,4 %), però, tenen regidor de joventut (Subirats, Rico, Brugué, 1998). Aquest fet té una estreta relació amb el nombre d'habitants dels municipis. Amb tot, hi ha certes comarques que tenen un nombre important de municipis petits on els consistoris han incorporat la figura del regidor de joventut. És el cas, per exemple, de l'Alt Empordà, on ho han fet el 56,1 % tot i que més del 90 % dels municipis tenen menys de dos mil habitants.

Constatem, també, que hi ha una manca de reflexions sobre el treball que realitzen els tècnics de joventut i són molt escassos els referents teòrics que poden orientar la pràctica d'aquests professionals.

Actualment, malgrat la situació de recessió o contenció econòmica de les administracions públiques pel que fa als recursos destinats al camp social, a les comarques de Girona es constata una consolidació i una implantació a l'alça de la figura del tècnic de joventut, tant dels tècnics que treballen a l'Administració com d'aquells que ho fan des d'empreses de serveis.⁴

Aquesta lenta però constant implantació conviu amb un bon conjunt d'incerteses, indefinicions i mancances. Quin és el perfil professional d'un tècnic de joventut? Quina formació inicial se li requereix o se li suposa? Quines funcions desenvolupa? Existeix una formació concreta que garanteixi uns elements metodològics i uns referents clars que puguin orientar les accions que es volen emprendre? Quines necessitats i possibilitats de formació permanent té? Etc. Tot aquest conjunt d'interrogants formen part dels objectius que analitzem en aquest estudi, partint alguns d'ells de treballs previs que en els darrers anys han tractat també alguns d'aquests aspectes.⁵

4. Durant la transició, s'havia demanat que l'1 % dels pressupostos es destinés a l'àrea de joventut. Aquesta xifra s'ha superat sobradament. Amb tot, l'increment de pressupost de joventut, des del 1992 fins al 1997, ha estat proporcionalment més baix que el del pressupost municipal total de Catalunya. Segons l'estudi de Subirats, Rico i Brugué (1998), l'any 1992 es dedicava una mitjana del 2,2 % dels pressupostos municipals a joventut i l'any 1997 aquesta xifra és ja un punt més baix: 1,2 %.

5. En aquest sentit, podem parlar de diversos estudis: Subirats, Brugué, Rico (1998), *Fòrum Joves del Segle XXI* (1998), Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (1999).

3. EL PLANTEJAMENT DE LA INVESTIGACIÓ

L'estudi que es presenta parteix del pressupòsit inicial que no hi ha unitat de criteris en l'exercici de la tasca del tècnic o el responsable en matèria de joventut. La diversitat de trajectòries formatives que tenen aquests professionals provoca que el treball que han de desenvolupar es trobi limitat per la manca de preparació específica en l'exercici de la professió. És, per això, que un estudi que analitzi els perfils professionals d'aquest col·lectiu, i les mancances i les necessitats d'aquests professionals, pot ajudar-nos a posar els fonaments de possibles propostes de formació en relació amb aquesta figura i, alhora, incidir d'una manera indirecta en la millora dels programes i els serveis que configuren les polítiques de joventut actuals.

L'abast de la recerca queda limitat a les comarques dependents de la Representació Territorial de Joventut a Girona de la Generalitat de Catalunya: la Cerdanya, el Ripollès, la Garrotxa, la Selva, l'Alt Empordà, el Baix Empordà, el Pla de l'Estany i el Gironès. La població d'aquesta àrea objecte de la recerca se centra, tal com hem deixat entreveure, en aquelles persones que treballen professionalment en matèria de joventut tant en el sector públic com en el privat, en l'àmbit municipal i comarcal. Hem exclòs d'aquest grup aquells professionals que gestionen projectes o serveis adreçats a col·lectius de joves amb problemàtiques específiques —drogodependents, justícia, etc. Grosso modo, es detecten dos grans grups entre la població que forma part de l'objecte d'estudi; segons el perfil professional i la dependència laboral, considerem apropiat parlar de:

a) tècnics contractats per l'Administració, tècnics de joventut pròpiament dits i altres tècnics com ara dinamitzadors juvenils, informadors juvenils, etc.;

b) tècnics en programes i serveis de joventut, en empreses de lleure i prestació de serveis.⁶

La determinació de la població que, finalment, hem estudiat parteix del cens existent a la Representació Territorial de Joventut a Girona. A partir d'aquest cens, més la informació que ens ha arribat a través de fonts diverses, hem elaborat la nostra llista particular (vegeu la taula 1).

6. La relació d'empreses de lleure i prestació de serveis que es contacten inicialment per l'estudi són Pic 3, Agenda, Intermedi, Tot oci, Àgora, Esbargi, La torna i Dlleure.

Taula 1. Tècnics i professionals implicats en matèria de joventut segons la dependència i la comarca (març de 1998)

Comarca	Població total	Tècnics de l'Administració	Tècnics d'empresa i serveis ⁷	Total tècnics
Alt Empordà	95.871	5	–	5
Baix Empordà	96.875	10	3	13
Cerdanya	10.522	1	–	1
Garrotxa	46.919	2	4	6
Gironès	132.890	13	12	25
Pla de l'Estany	24.397	2	2	4
Ripollès	26.357	3	–	3
Selva	108.174	11	–	11
Total	542.005	47	21	68

Amb l'objectiu de conèixer fonamentalment les característiques principals del treball actual, la trajectòria acadèmica i laboral, i les mancances formatives que tenen els tècnics en matèria de joventut, s'elabora un qüestionari personalitzat que consta de vint-i-cinc preguntes ordenades en vuit apartats: dades personals, dades sobre el lloc de treball actual, trajectòria professional anterior, estudis cursats, altres activitats formatives, experiències prèvies de participació social, funcions que desenvolupa en el lloc de treball actual i necessitats formatives.

Un cop realitzat tot el procés de petició d'informació s'arriba a obtenir el nombre de respostes següent:

7. En aquestes dades, hem tingut en compte només els tècnics o els professionals en matèria de joventut que tenen una dedicació completa o bé treballen a temps parcial durant tot l'any, no esporàdicament. Si no hagués estat així, és a dir, si haguéssim tingut en compte el personal contractat temporalment, sobretot durant els mesos d'estiu, les dades haurien estat les següents: el Baix Empordà, onze; la Garrotxa, dotze; el Gironès, divuit, i el Pla de l'Estany, dos. En total, haurien estat quaranta-tres, més del doble de les que figuren a la taula.

Taula 2. Nombre de qüestionaris enviats i rebuts per comarques

Comarca	Qüestionaris enviats	Qüestionaris rebuts	% de qüestionaris rebuts respecte dels enviats
Alt Empordà	5	4	80 %
Baix Empordà	13	11	84,6 %
Cerdanya	1	1	100 %
Garrotxa	6	2	33,3 %
Gironès	25	19	76 %
Pla de l'Estany	4	1	25 %
Ripollès	3	2	66,6 %
La Selva	11	11	100 %
Total	68	51	75 %

Es considera que el percentatge de respostes és important. Només una quarta part no retorna el qüestionari. Si es fa l'anàlisi per comarques, es constata que l'índex de resposta més baix és a les comarques del Pla de l'Estany, la Garrotxa i el Ripollès. Amb tot, tal com es pot veure a la taula 3, es tracta majoritàriament dels tècnics en matèria de joventut vinculats a empreses de serveis de lleure, ja que l'índex de resposta dels tècnics vinculats a l'Administració s'acosta al 90 %.

Taula 3. Nombre de qüestionaris rebuts per sectors

Sector	Qüestionaris enviats	Qüestionaris tornats	
Tècnics municipals (ajuntaments)	36	30 (83,3 %)	Administració 42 de 48 enviats (87,5 %)
Tècnics comarcals (consells comarcals)	8	8 (100 %)	
Tècnics de la Generalitat de Catalunya	4	4 (100 %)	
Tècnics en associacions per a serveis a la joventut	13	9 (69,2 %)	Empreses serveis 9 de 20 enviats (45 %)
Tècnics en cooperatives per a serveis a la joventut	7	–	
Total	68 (100 %)	51 (75 %)	

4. PRINCIPALS RESULTATS OBTINGUTS

Fent una síntesi, com a conclusió dels principals aspectes tractats en l'estudi, presentem els resultats següents:

4.1. EL COL·LECTIU QUE TREBALLA COM A TÈCNIC EN MATÈRIA DE JOVENTUT

Els tècnics en matèria de joventut a les comarques gironines constitueixen una població de seixanta-vuit professionals, quaranta-set dels quals treballen des de l'Administració pública (69 %) i vint-i-un des de l'empresa privada (31 %). No es tracta d'una professió esbiaixada cap a un gènere, sinó que més aviat es manté un equilibri entre homes (55 %) i dones (45 %).

Es tracta d'un col·lectiu majoritàriament jove, ja que la mitjana d'edat és de trenta-un anys. Entre els vint-i-quatre anys i els trenta-vuit trobem el 83,5 % de la població. Tot i això, la majoria d'aquests professionals ja fa cinc anys que treballen com a tècnics al mateix lloc de treball. Aquest fet fa pensar que molts d'aquests tècnics van ocupar aquest lloc de treball amb menys de trenta anys i que la majoria d'aquestes places han estat llocs de treball que s'han creat de nou amb el desplaçament de determinades polítiques de joventut.

Els tècnics en matèria de joventut reben una varietat de denominacions i se'ls encomana també una diversitat d'encàrrecs. Es parla majoritàriament de *tècnics de joventut*, però hi ha també una implantació important del concepte de «dinamitzador de joventut». No es tracta d'un grup professional ben definit i amb una valoració i funció iguals. Podem veure aquesta diferent consideració simplement revisant les categories laborals que s'assignen als tècnics en matèria de joventut de l'Administració pública. Ens adonem que són diverses i recorren pràcticament tota l'escala professional, des del nivell A fins al nivell D.⁸ Amb tot, el predomini d'aquest professional, ara per ara, vinculat a l'Administració fa que la dedicació professional sigui majoritàriament completa i amb un nivell de seguretat laboral molt important, ja que el 66 % disposen de contracte fix —indefinit o funcionariat—.

Predomina el tècnic que treballa en àrees no exclusives de joventut i sol combinar aquest treball amb àrees com la de cultura, lleure, educació o esports. No-

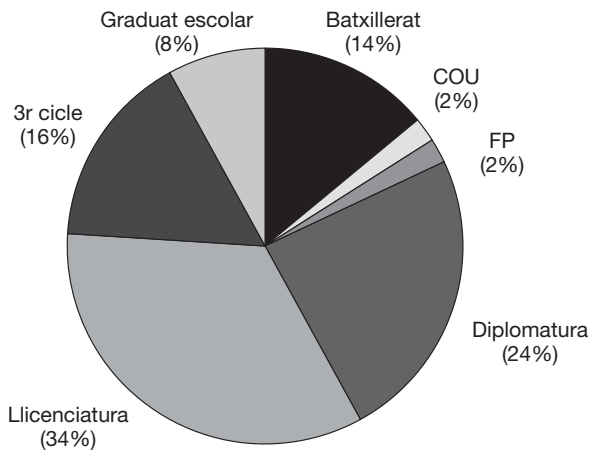
8. En el context de l'Administració pública, aquesta denominació correspon a diferents nivells de contracte laboral, essent el nivell A el més alt, corresponent habitualment a les figures que requereixen una titulació universitària de llicenciatura, i el nivell D o E, figures d'auxiliars.

més un 17 % dels tècnics treballa de manera exclusiva en l'àmbit de joventut. Majoritàriament, aquest petit grup coincideix amb les administracions més grans. La resta han d'assumir altres àrees per necessitats o interessos comercials, en el cas de les empreses de serveis.

4.2. LA TRAJECTÒRIA PROFESSIONAL I FORMATIVA DELS TÈCNICS DE JOVENTUT

Pel que fa a la *trajectòria professional*, pràcticament la meitat dels tècnics han estat contractats anteriorment en altres administracions o empreses, i han desenvolupat en aquests llocs tasques relacionades amb la joventut, el lleure o la cultura. Pel que fa a la *trajectòria formativa* (vegeu la gràfica 1) i en relació amb el nivell de *formació inicial*, la primera observació a anotar és el fet que aproximadament tres quartes parts dels tècnics en matèria de joventut de les comarques gironines tenen formació universitària. D'aquests, la meitat són llicenciats o tenen estudis de tercer cicle —estudis de postgrau, màsters, etc.— Es tracta, doncs, d'un col·lectiu amb un nivell de formació important i, en la majoria dels casos, contractat per sota de la categoria professional que poden ocupar.

Gràfica 1. La formació reglada dels tècnics en matèria de joventut

El col·lectiu de tècnics no és homogeni quant al tipus de formació, sinó que hi ha una diversitat considerable pel que fa a les titulacions i les trajectòries formatives. Destaca dins el col·lectiu el predomini de persones que han realitzat la seva formació inicial en l'àmbit socioeducatiu —magisteri, educació socials, pedagogia, psicologia o treball social. Segueixen els tècnics que s'han format en l'àmbit de les humanitats —història, art, filosofia o filologia. Trobem també persones que han fet estudis que es podrien englobar dins l'àmbit empresarial o del dret.

Si la formació és molt diversa i les funcions que desenvolupen o les tasques a què es dediquen preferentment són variables, és lògic que la valoració que els tècnics fan de la formació inicial realitzada, en relació amb la utilitat percebuda per les tasques que fan, sigui també variable. Trobem, doncs, una varietat de respostes important. En general, podem dir que les persones que tenen una formació inicial universitària no es mostren del tot negatives en la valoració de la seva formació. Aquest col·lectiu mostra, en general, un reconeixement de la formació rebuda, i coincideix també a remarcar la poca preparació específica per a les tasques que desenvolupen. En canvi, les persones que no tenen formació universitària són les que es mostren més negatives a l'hora de valorar la seva formació.

En aquest sentit, pensem que el caràcter de les diferents tasques que es desenvolupen majoritàriament als llocs de treball que ocupa aquest col·lectiu demana una formació en l'àmbit socioeducatiu, preferentment orientada cap a l'àmbit social.

Pel que fa a la *formació no reglada*, hi ha un interès i una participació significatives en l'oferta que s'està realitzant i la valoració majoritària és positiva.

Els tècnics en matèria de joventut actuals tenen una important experiència pràctica viscuda a través de l'associacionisme i a partir de la vinculació a les pràctiques d'animació sociocultural. La meitat han tingut experiències en l'àmbit de l'educació en el lleure i més de la meitat han estat vinculats a entitats o a associacions de diferent tipologia —modalitats d'educació en el lleure, grups de joves, colles excursionistes, grups esportius o musicals, organitzacions no governamentals, etc. Les persones que han estat vinculades amb alguna o algunes d'aquestes entitats o associacions, hi han estat durant un període mitjà de sis o set anys. Més de la meitat d'aquest col·lectiu, en l'actualitat, encara està vinculada a alguna d'aquestes entitats.

La valoració de l'experiència que els ha aportat aquesta vinculació associativa és molt alta per part dels tècnics, i en ressalten les referències a continguts sobre coneixements organitzatius i de treball en equip, el coneixement del medi i l'aprenentatge de tècniques com la planificació o l'animació.

4.3. LES TASQUES QUE REALITZEN ELS TÈCNICS EN MATÈRIA DE JOVENTUT

Una tercera part dels tècnics de joventut que treballen a l'Administració (33,2 %) no reben directrius per part dels polítics. Tenint en compte que la responsabilitat d'un polític cal centrar-la en l'establiment de directrius —programa polític que es vol desenvolupar—, ens trobem amb un elevat i significatiu percentatge d'un 33,2 % de tècnics que no reben cap mena d'orientació en relació amb aquesta qüestió. Tot i això, és molt significatiu que, d'aquest 33,2 % de polítics que no marquen directrius, exactament la meitat manté una relació de coordinació periòdica amb el tècnic respectiu. Aquesta dada ens confirma que en molts casos no podem considerar que hi hagi abandonament de l'àrea, sinó que el polític possiblement no té prou preparació per poder elaborar un pla d'acció en joventut i «delega» aquesta competència al tècnic. Això fa pensar en la necessitat de formació específica pel polític.

Quan el polític no marca directrius ni manté coordinació, cal tenir en compte que, sovint, un sol regidor és responsable de diverses àrees i, en aquest cas, destina la seva dedicació política a la resta d'encàrrecs que té i abandona totalment la temàtica de joventut. Aquest fet ens remarca la percepció, vigent en moltes instàncies, de l'acció en joventut com una àrea complementària o molt secundària.

Aquestes dades ens fan adonar que, en molts casos, és el mateix tècnic qui, per defecte, ha de marcar la política de joventut que s'executarà. Aquesta constatació ens determina un perfil que requereix un alt nivell d'iniciativa personal i una sòlida formació específica que, d'altra banda, hem de pensar que és pròpia d'un nivell tècnic de grau mitjà i/o superior.

Taula 4. Relació de treball entre el tècnic i el responsable polític

Relació	Percentatge
El responsable polític no marca gaires directrius i tampoc hi ha coordinació periòdica amb el tècnic	16,6 %
El responsable polític marca directrius, però no hi ha coordinació periòdica amb el tècnic	7,1 %
El responsable polític marca directrius i manté una relació periòdica amb el tècnic	30,9 %
El responsable polític marca directrius, manté una relació periòdica amb el tècnic i participa en tasques tècniques	28,5 %
Altres: el responsable polític no marca directrius, però manté una relació periòdica amb el tècnic	16,6 %

Al costat d'aquestes dades, gairebé una tercera part dels tècnics depenen d'un responsable polític altament implicat. Com a contrapartida a la primera constatació comentada, destaca significativament que gairebé un 30 % dels tècnics es troben amb un responsable polític que s'implica molt més enllà del que seria el compliment de la seva responsabilitat estricta. En aquests casos, a més de marcar directrius i mantenir una coordinació periòdica, el polític participa en les tasques tècniques.

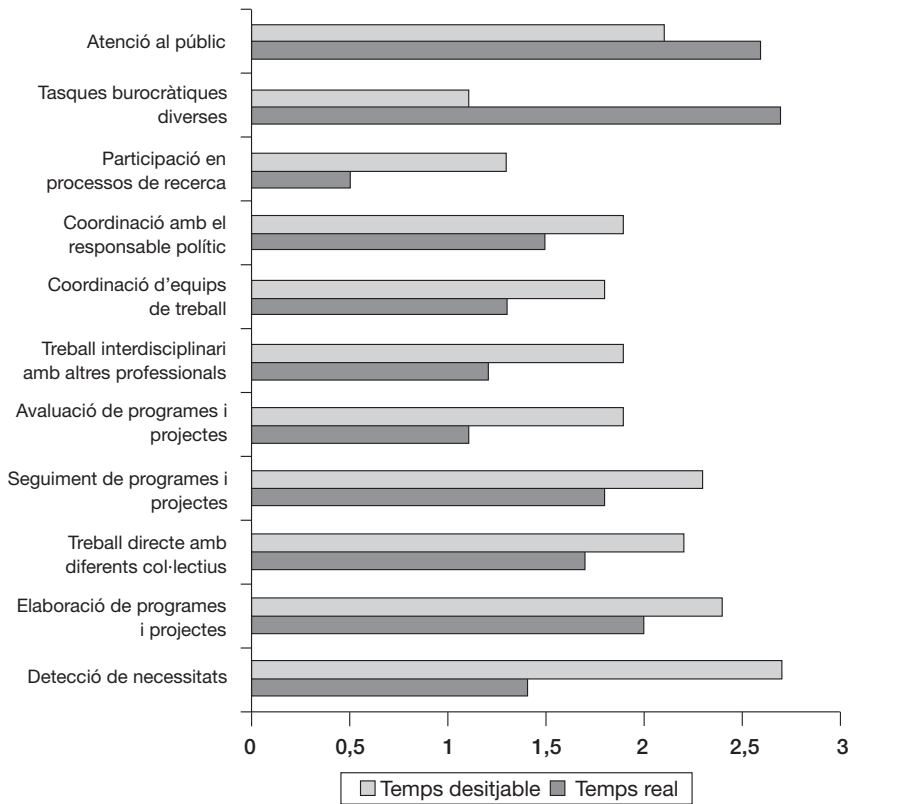
De l'estudi de les tasques o les funcions que desenvolupen aquests tècnics, es constata que majoritàriament se'n realitzen una mitjana de set de diferents, amb una alta complexitat d'execució tant en el temps com en l'espai. Les tasques a què es destina més temps són les tasques burocràtiques i l'atenció al públic, i a què s'hi dedica menys temps és la participació en processos de recerca. En un nivell mig de dedicació, hi trobem l'elaboració i el seguiment de programes o projectes, i el treball directe amb diferents col·lectius. En un nivell baix de dedicació, hi ha la coordinació amb el responsable polític, la detecció de necessitats, la coordinació d'equips de treball, el treball interdisciplinari amb altres professionals i l'avaluació de programes o projectes (vegeu la taula 5).

Taula 5. Relació de tasques i la seva freqüència		
Tasques	Freqüència (nombre de vegades que s'ha referenciat)	Percentatge
Atenció al públic	42	82 %
Tasques burocràtiques diverses	41	80 %
Elaboració de programes o projectes	40	78 %
Detecció de necessitats	37	72,5 %
Treball directe amb diferents col·lectius	36	70,5 %
Seguiment de programes o projectes	36	70,5 %
Treball interdisciplinari amb altres professionals	34	66,5 %
Avaluació de programes i projectes	33	65 %
Coordinació amb el responsable polític	32	62,5 %
Coordinació d'equips de treball	29	56,5 %
Participació en processos de recerca	10	19,5 %

Es detecta una important sensació de no poder fer front a aspectes importants del treball que els mateixos tècnics consideren que han de fer. De les onze funcions esmentades, voldrien dedicar més temps a nou, especialment a la detecció de necessitats, l'avaluació de programes o projectes, la participació en

processos de recerca i el treball interdisciplinari amb altres professionals. Els tècnics de joventut creuen, en canvi, que haurien de dedicar menys temps només a dues funcions: les tasques burocràtiques diverses i l'atenció al públic.

Gràfica 2. Comparació de la mitjana de temps real i temps desitjable segons les funcions

4.4. LA PERCEPCIÓ QUE ELS TÈCNICS DE JOVENTUT TENEN DE LES SEVES MANCANCES FORMATIVES

En la realització d'aquesta recerca ens preguntàvem si existia una formació concreta que garantís uns elements metodològics i uns referents clars que poguessin orientar les accions que han d'emprendre els tècnics de joventut. La res-

posta que se'n deriva de l'anàlisi de la realitat dels tècnics de joventut, realitzada al llarg d'aquest estudi, és que, ara per ara, no existeix una formació reglada concreta per aquests professionals, tot i que sí que s'han desenvolupat accions formatives no reglades per atendre les necessitats de formació i les propostes de formació de tercer cicle universitari. Cal pensar, però, que en el marc de la formació reglada i, concretament, en l'àmbit universitari hi ha especialitats i titulacions que poden aportar elements importants pel desenvolupament de les funcions d'aquests professionals.

Hem de tenir present, tal com dèiem a l'inici d'aquest treball que, durant els primers anys, les polítiques de joventut a Catalunya se centraren a desenvolupar el camp del lleure i la participació juvenil. És, a partir de l'any 1985, que es plantegen polítiques integrals que pretenen atendre la totalitat d'àmbits que afecten els joves i es comença a veure la necessitat d'una preparació específica pels tècnics que han de desenvolupar aquest tipus de tasques. Ara bé, com dèiem, a Girona aquest tipus de política gairebé no té incidència; en canvi, sí que es despleguen els serveis d'informació juvenil. És important tenir això en compte, perquè significa que a les comarques de Girona la implantació dels tècnics de joventut ha estat més lenta que en altres comarques de Catalunya i que, segurament, aquesta implantació s'ha fet a partir de la contractació de persones que tenien encomanada la tasca bàsica d'informadors juvenils. No existeix una formació específica per aquests professionals i, per això, es contracten persones amb diferent tipus i nivells de formació reglada.

Arribar a unes conclusions pel que fa a les necessitats formatives d'aquest col·lectiu implica, doncs, tenir present la gran diversitat de formació inicial existent. Resulta impossible identificar, a partir de les respostes donades pels tècnics, un tipus de formació que s'intueixi com a més adient per desenvolupar el conjunt de tasques que té encomanades el tècnic de joventut. De la valoració que fan els tècnics en relació amb la seva formació inicial, es desprèn que, si bé els estudis universitaris proporcionen algunes eines, un nivell cultural, una formació teòrica, no proporcionen els coneixements específics directament vinculats al desenvolupament de la feina. En canvi, la formació no reglada sí que en general és valorada positivament pels tècnics de joventut; es constata que s'han organitzat activitats de formació relacionades específicament amb temes de joventut —polítiques locals i comarcals de joventut, plans integrals de joventut, associacionisme juvenil, disseny i planificació de campanyes, situació dels joves a Catalunya, disseny i execució de polítiques i recursos disponibles, etc.—, activitats en el camp de l'animació sociocultural —gestió cultural, gestió d'entitats, etc.— i activitats relacionades directament amb el temps de lleure —cursos de monitors i directores. Amb tot, els tècnics perceben que tenen unes mancances formatives importants.

Una conclusió important, en relació amb aquest tema, és el fet que la percepció de les necessitats de formació no està tan relacionada amb les tasques concretes que realitzen els tècnics de joventut en el lloc de treball com amb la percepció de quines haurien de ser les tasques que realment haurien de desenvolupar. És a dir, tot i que hem vist que els tècnics de joventut de les comarques de Girona dediquen la major part del seu temps a l'atenció al públic i a tasques burocràtiques, les necessitats de formació principals percebudes no tenen relació amb aquestes tasques, sinó amb el desenvolupament de funcions que pensen que haurien de dur a terme realment. En aquest sentit, un bloc de necessitats formatives percebudes fa referència a *la formació relacionada amb la planificació, la implementació i l'avaluació de projectes i serveis*, cosa que es pot relacionar amb la percepció que tenen els tècnics, en el sentit que haurien de desenvolupar tasques com la detecció de necessitats, l'elaboració de programes, i el seguiment i l'avaluació de programes i projectes. Igualment, un grup important de tècnics pensa que els falta *formació en relació amb aspectes com el treball interdisciplinari, la direcció, la coordinació i la dinamització de grups*; això, segurament, té relació amb la percepció que haurien de dedicar més temps al treball directe amb diferents col·lectius, és a dir, al treball en equip i la seva coordinació.

Resulta difícil saber si el fet que els tècnics de joventut dediquin més temps a realitzar determinades tasques per sobre d'unes altres, que ells consideren més pròpies de la seva funció, és en part a causa de la falta de formació per dur-les a terme. Però, el que sí que es pot dir és que, d'alguna manera, els tècnics de joventut reclamen una formació específica que els ajudi a desenvolupar aquelles funcions que pensen que haurien de ser les més importants i pròpies de la seva feina.

Cal dir que alguns dels cursos de formació no reglada als quals han assistit els tècnics de joventut tractaven alguns dels aspectes que esmenten com a necessitat formativa. Per exemple, alguns han assistit a cursos en què es tractaven temes relacionats amb el disseny i l'execució de polítiques i recursos sobre joventut, la gestió cultural i d'entitats, l'associacionisme juvenil, etc.; però, sembla que necessiten una *formació més aprofundida de caire tècnic* en tots aquests aspectes.

També, es percep la necessitat de *formació en les tecnologies de la informació*. Aprendre a utilitzar les xarxes informàtiques, com Internet, que permeten l'accés a la informació mundial que es genera; i també altres recursos que poden ser útils per la gestió de serveis i programes. Aquest és un aspecte important que s'ha de tenir en compte perquè pot facilitar les diferents tasques que tenen encomanades els tècnics de joventut.

Algunes de les conclusions que es poden extreure d'aquestes reflexions són les següents:

a) Cal una formació inicial genèrica que prevegi els reptes i les necessitats que, de manera gairebé permanent, formen part de l'etapa de la vida que coneixem com a joventut: psicologia i sociologia dels joves. És necessari que aquesta formació inicial genèrica garanteixi també el coneixement d'un conjunt d'eines metodològiques aplicables als diferents contextos en què els tècnics hauran de desenvolupar la seva activitat professional, que facilitin la recollida de dades i el coneixement de la realitat juvenil en entorns determinats. S'hauria de pensar, també, que una vegada ja exerceixin com a tècnics, tinguin accés periòdicament a una formació permanent que els permeti actualitzar els seus coneixements sobre la sociologia, les característiques dels joves i el conjunt d'estratègies metodològiques que els permetin interpretar, de manera permanent, la realitat juvenil del context en què desenvolupen la seva tasca.

Entenem que no es poden fer polítiques de joventut des dels tòpics, des de les simples intuïcions, des d'apuntar-se a la tradició de l'ens on es treballa i anar fent amb més o menys intensitat les accions que sempre s'han anat realitzant. Més enllà d'alguns reptes o necessitats permanents o molt propis de l'etapa juvenil, cada moment històric marca les seves pròpies necessitats. Sense una bona tasca d'anàlisi permanent de la realitat juvenil i la corresponent detecció de necessitats, és impossible afrontar amb el rigor necessari la formulació d'objectius aplicables i propers a la realitat.

La necessitat d'aquest tipus de formació encara s'accentua més si tenim en compte la dada aportada en aquesta recerca pel que fa al fet que una tercera part dels tècnics no reben cap mena de directriu política sobre les tasques que han de desenvolupar. Per tant, si en molts casos són els mateixos tècnics els que han de marcar els objectius, cal que disposin de prou dades per poder fer-ho. Però, fins i tot en el cas de comptar amb un responsable polític implicat en l'establiment de directrius, creiem que forma part de les funcions del tècnic poder-lo assessorar des d'una perspectiva sòlida de coneixement de la realitat juvenil.

b) Ens plantejem, també, una conclusió pel que fa als responsables polítics de les àrees de joventut: cal obrir als responsables polítics l'accés a la formació permanent a l'entorn de les característiques dels joves i el conjunt d'estratègies que permeten interpretar, de manera permanent, la realitat juvenil d'un context determinat. De fet, moltes de les activitats de formació permanent que els tècnics de joventut esmenten en el marc d'aquesta recerca ja es fan des d'aquesta perspectiva conjunta entre tècnics i responsables polítics.

c) Tots els tècnics objecte d'aquesta recerca s'identifiquen com a tècnics en

joventut i és, en aquest àmbit, on inverteixen la major part del seu horari de treball. Però, tal com apuntàvem anteriorment, la mitjana d'àmbits de treball que desenvolupa cada tècnic arriba gairebé a tres; només un 17 % dels tècnics treballa de manera exclusiva en joventut. Malgrat això, cal tenir en compte que, per regla general, es tracta d'àmbits molt connectats i propers, sovint difícils de deslligar tant pel que fa a la perspectiva pràctica com a la perspectiva de la formació necessària per exercir les funcions pertinents. Això ens porta a la conclusió següent: tal com hem presentat al llarg d'aquesta recerca, el col·lectiu de tècnics que treballa en joventut té una formació acadèmica inicial molt diversa, sovint no gens connectada en aquest camp de treball. Per tant, és convenient plantejar quina de les actuals ofertes acadèmiques és la que s'ajusta més als àmbits de treball que els correspon executar.

Tenint en compte, doncs, els àmbits de treball que s'executen, arribem a la conclusió que el perfil formatiu inicial i bàsic d'un tècnic en joventut l'hauríem d'anar a buscar en uns estudis que permetessin treballar, juntament amb el tema de joventut, altres àmbits del camp educatiu i cultural. Si analitzem l'oferta universitària actual, el referent més clar són els estudis de ciències de l'educació, en concret els estudis d'educació social i pedagogia.

d) Tal com posen de manifest les dades recollides en la recerca, es tracta d'un col·lectiu amb una important diversitat de funcions molt diferents entre elles. Aquest fet comporta una complexitat d'execució i organització del temps de treball. Val la pena comentar la coexistència en una mateixa franja horària de funcions difícils de compaginar. Pensem que seria del tot desitjable planificar un horari laboral que separés clarament els espais horaris d'atenció al públic i els espais horaris destinats al treball intern.

e) La constatació, argumentada àmpliament en aquesta recerca, de la manca d'una formació inicial específica d'una bona part dels actuals tècnics en joventut per desenvolupar aquest complex conjunt de tasques, ens mostra la necessitat d'una formació permanent que garanteixi i actualitzi les capacitats professionals per poder-hi fer front, d'una manera especial per aquells tècnics la formació inicial dels quals no té gaire relació amb la temàtica juvenil.

f) El col·lectiu dels tècnics de joventut manifesta una certa sensació de no poder cobrir satisfactòriament bona part de les parcel·les que configuren la seva pròpia professió. Aquest fet es posa de manifest quan afirmen que voldrien dedicar més temps a nou funcions de les onze estudiades. Les funcions que concentren més aquesta problemàtica són les següents: la detecció de necessitats, l'avaluació de programes i projectes, i el treball interdisciplinari amb altres professionals. Al nostre entendre, una estratègia per aconseguir un augment en la cobertura d'aquestes funcions s'ha de fonamentar en la formació. D'una banda,

una formació inicial que desenvolupi àmpliament aquests temes i, si pensem en els tècnics actuals, una formació permanent que garanteixi i actualitzi les capacitats professionals per poder-hi fer front.

4.5. ELS CONTINGUTS BÀSICS I ESPECIALITZATS QUE REQUEREIX EL PERFIL DEL TÈCNIC EN MATÈRIA DE JOVENTUT

A partir de l'anàlisi que fan els mateixos tècnics de joventut i de les propostes que formulen, es poden presentar quatre grans blocs formatius:

a) *L'elaboració, el disseny i l'avaluació de programes i serveis per a joves.* En aquest bloc, hi hauria els continguts relatius a tècniques i recursos per a la detecció de necessitats i formulació de diagnòstics, el disseny de programes, la gestió i l'execució, i també l'avaluació dels mateixos programes. Tècniques de màrqueting i difusió.

b) *La direcció, la coordinació i la dinamització de grups.* Alguns dels continguts podrien ser el treball interdisciplinari, la coordinació d'equips de treball, les tècniques de direcció de grups professionals, les dinàmiques grupals, la conducció de grups i el treball en diferents col·lectius juvenils.

c) *Les noves tecnologies.* En aquest bloc, s'hi podrien treballar diferents aplicacions informàtiques que poden ajudar a millorar el treball, especialment la gestió de projectes i serveis —disseny, difusió, comptabilitat, gestió d'espais, cronogrames, etc. També hi tenen cabuda les xarxes d'informació, com Internet, com a font d'informació juvenil i de necessari domini per part d'aquests professionals.

d) *La realitat dels joves d'avui.* Coneixement dels joves d'avui, els models juvenils, les pràctiques més habituals i l'ocupació del lleure, etc.

Al costat d'aquests blocs, caldria preveure continguts específics relacionats amb els diferents llocs o àmbits de treball, per facilitar també la formació i la preparació continuades.

Les necessitats percebudes pels tècnics de joventut de les comarques de Girona ens aporten pistes sobre la formació que necessita aquest col·lectiu. Caldria fer, però, un treball més aprofundit en el sentit de no partir només de les percepcions de cada un dels tècnics de joventut, i que permetés obtenir una idea clara sobre quins haurien de ser els continguts específics de la formació d'aquests tècnics. Es podria pensar en diferents possibilitats per continuar el treball en aquesta línia: un estudi de dimensions més grans pel que fa a la població,

completar el treball amb una anàlisi de casos i entrevistes en profunditat, amb anàlisis de plans d'estudis i anàlisi, també, de projectes i programes de joventut.

5. BIBLIOGRAFIA

- COMISSION DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS *Libro blanco de la Comisión Europea. Un nuevo impulso para la juventud europea*. Brussel·les, 2001. El document encara no s'ha publicat, però es pot consultar a l'adreça d'Internet < <http://europa.eu.int/comm/education/youth.html>>.
- CONSELL NACIONAL DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA. *Línies de política juvenil del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya*. Santa Coloma de Gramenet: Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, 1999.
- Fòrum joves del segle XXI*. Núm. 1. Barcelona: Departament de Cultura, Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, 1998. 9 v.
- GERRERO, M; TOLOSA, L. (coord.). *Pla nacional de joventut. Joves 2010*. Barcelona: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, 2000.
- IARD INSTITUTE. *Study on the State of Young People and Youth Policy in Europe*. Brussel·les: Unió Europea, 2001.
- MARAÑÓN, A. «Los modelos de intervención en política de juventud en el ámbito local, autonómico y estatal. Balance de los planes integrales». A: *La nova condició juvenil i les polítiques de joventut. Cap a una proposta de polítiques afirmatives*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1999, p. 81-100. [Actes del congrés celebrat a Barcelona el novembre de 1998]
- MÓDENAS, J. A.; LÓPEZ, J. *Els joves catalans en el 2011: els canvis que vénen*. Barcelona: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, 2000. (Aportacions, núm. 8).
- La nova condició juvenil i les polítiques de joventut. Cap a una proposta de polítiques afirmatives*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1998. [Actes del congrés celebrat a Barcelona el novembre de 1998.]
- Les polítiques de joventut dels ajuntaments democràtics 1979-1987*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Serveis de Joventut, 1987. (Material de Joventut, núm. 7).
- SUBIRATS, J. «Governabilitat en l'era de la informació. Les polítiques locals en el segle XXI». A: *Fòrum joves del segle XXI. Per a una nova etapa en les polítiques locals i comarcals de joventut*. Barcelona: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, 1998, p. 15-45.
- SUBIRATS, J.; BRUGUÉ, J.; RICO, G. «Estudi sobre les polítiques municipals de joventut a Catalunya». A: *Polítiques locals de joventut*. Barcelona: Federació de Municipis de Catalunya, 1998, p. 7-45.